

Pokazy spektaklu „Przez ścianę”

19.5.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

Biuro Wydarzeń Kulturalnych Instytutu Pamięci Narodowej zaprasza na trzy pokazy spektaklu „Przez ścianę” w reż. Leszka Zdunia, które odbędą się 18 czerwca o godz. 18.00 i 19 czerwca o godz. 17.00 i 19.00 w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” przy ul. Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie.

„Przez ścianę” to autorska sztuka teatralna Leszka Zdunia, inspirowana losem Wiesławy Pajdak i Jerzego Śmiechowskiego.

Jesienią 1947 roku obydwójce zostali osadzeni w mokotowskim więzieniu przy ulicy Rakowieckiej w Warszawie. Powodem były podejrzenia o udział w konspiracji i szpiegostwo.

Ich cele dzieliła cienka ściana. Nawiązali ze sobą kontakt właśnie przez nią, wystukując alfabetem Morse’a różne wiadomości. Zaczęło się od prostych pytań – „kim jesteś, za co siedzisz?”. Kiedy okazało się, że Jerzemu grozi kara śmierci, Wiesława postanowiła za wszelką cenę podtrzymać go na duchu. Pomiędzy wezwaniami na przesłuchania i torturami (oprawcami byli m.in. Humer i Różański), opowiadała Jerzemu krzepiące historie i streszczała książki. Najwięcej czasu poświęciła „Tristanowi i Izoldzie”. Po kilku miesiącach, wciąż porozumiewając się alfabetem Morse’a, Jerzy oświadczył się Wiesi, a ona zgodziła się zostać jego żoną. Zanim jednak mogli się spotkać, minęło niemal 6 lat. Po raz pierwszy „na żywo” zobaczyli się podczas swojego ślubu w zakładzie karnym w Grudziądzu. Kilka tygodni po ślubie Wiesława, na mocy amnestii, opuściła więzienie.

Państwo Śmiechowscy przeżyli wspólnie 55 lat.

Mokotowskie więzienie było miejscem niewyobrażalnego bestialstwa ze strony oprawców, na siłę instalujących w Polsce komunistyczny ład. Z powodów ideologicznych próbowali oni za wszelką cenę upokarzać i pozbawiać godności więźniów politycznych. Stosując różnego rodzaju tortury fizyczne i psychiczne, zmuszali do składania fałszywych zeznań, współpracy z władzą oraz wydawania koleżanek i kolegów, którzy po zakończeniu II wojny światowej nie złożyli broni, bo nie zgadzali się na narzucony porządek. W latach największego terroru – 1945-1956 – w więzieniu wykonano ponad 300 wyroków śmierci. Kilka tysięcy osób zmarło z powodu wycieńczenia lub zakatowania podczas przesłuchań.

Ludzkie dramaty, które rozgrywały się przy ul. Rakowieckiej, były też źródłem niezliczonej ilości pięknych gestów. I o takiej właśnie postawie opowiada sztuka „Przez ścianę” – historia heroicznej walki o drugiego człowieka. Walki podjętej w warunkach upodlenia. To rzecz o miłości, która potrafi wszystko znieść. O miłości, która jest prawdziwie cierpliwa. To opowieść o pięknych ludziach, którzy nie pozwolili zdeptać swojej godności.

Twórcy i artyści:

- Magdalena Krylik – w roli Małej
- Ksawery Szlenkier – w roli Ju
- Leszek Zduń – reżyser
- Rafał Odrobina – muzyka
- Aleksandra Reda – scenografia

Bezpłatne wejściówki można rezerwować pod adresem: wydarzeniakulturalne@ipn.gov.pl

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/242539,Pokazy-spektaklu-Przez-sciane.html>